

Mr.J.A. van Horzen:

Dames en heren. Ik werk inderdaad bij ABN AMRO maar ik spreek hier vanmiddag uiteraard op persoonlijke titel. Ik ben ook geen starter. Gezien de aanloopverliezen zou de term doorstarter beter op zijn plaats zijn. Het lijkt mij tevens beter, u vooraf mee te delen dat ik van meet af aan geen voorstander ben geweest van fiscale pepernoten in de vorm van rentebox of octrooi-box. Indien de politiek de vennootschapsbelasting wil verlagen om de concurrentie met andere landen aan te gaan zou ik persoonlijk alle kaarten hebben gezet op een simpele, algemene tariefsverlaging welke verder gaat dan de voorgestelde 25%, exclusief de 50 basispunten sudoku-opslag. Het tij is echter niet te keren. De politiek wil de richting op van laagbelaste boxen, zodat ons in dit stadium weinig anders rest dan kritisch achter die fanfare aan te hollen. Aan mij is gevraagd een beschouwing te wijden aan de rentebox. Wegens de beschikbare tijd heb ik een selectie moeten maken. Ik zal drie onderwerpen behandelen.

Ik begin met de vraag voor welke financieringsactiviteiten de zegeningen van die rentebox nu eigenlijk zijn bestemd. In het algemeen gedeelte van de memorie van toelichting lezen wij, dat met de introductie van de rentebox wordt beoogd financieringscentra van internationaal opererende bedrijven voor Nederland te behouden en de vestiging daarvan in Nederland te stimuleren. In het Weekbladartikel van Pancham en Brandsma over onder andere de rentebox wordt gezegd, dat het duidelijk was dat de bedrijven die hun financiële dienstverlening vanuit Nederland verrichtten in, zoals zij het uitdrukten, ras tempo zouden vertrekken indien niet tijdig een opvolger zou worden gevonden voor het door beide auteurs zo succesvol geachte concernfinancieringsregime. Ik denk er anders over. Mijn indruk is dat in de praktijk de fiscaal gedreven mobiliteit van daadwerkelijk hoogwaardige financieringscentra van internationaal opererende concerns veel geringer is dan de memorie van toelichting, de politici, de belastingadviseurs en - ik steek de hand ook in eigen boezem - VNO-NCW ons willen doen geloven. Mijn baas zegt ook altijd dat hij naar een land wil waar de belastingen lager zijn en vervolgens koopt hij een bank in Italië waar de effectieve belastingdruk 42% is. Zo gaat dat.

Wel onderken ik dat de dreiging van vertrek vermoedelijk groter is wanneer je de opvatting huldigt dat de zorgen zich mede moeten uitstrekken tot de fiscale asielzoekers. Daarbij heb ik het oog op de vele in Nederland gevestigde financieringsdochters van internationale concerns en meer in het bijzonder op de categorie waarbij medewerkers van een trustkantoor achter de geraniums op het Museumplein of elders zogenaamd aan de financiële touwtjes trekken en het geld van internationale concerns beheren, zoals een vertegenwoordiger van een trustkantoor die activiteiten durfde op te poetsen in het AD van 19 augustus. Mijn indruk is dat die trustkantoren niet worden ingehuurd voor het verlenen van hoogwaardige financiële dienstverlening binnen concernverband vanuit Nederland maar hoofdzakelijk om de vestigingsplaatsvereiste bevredigen. Zolang mevrouw Verdonk geen staatssecretaris van Financiën is behoeft niemand zich over de aangeklede asielstatus grote zorgen te maken. De mailbox kan tevens fungeren als rentebox.

Hoewel de rentebox volgens de memorie van toelichting bestemd is voor financieringscentra van internationaal opererende bedrijven, zoekt men in het wetsvoorstel tevergeefs naar een kwalificerende begrenzing. Het is zelfs gekker. Elders in de memorie van toelichting en in de nota naar aanleiding van het verslag wordt benadrukt dat toegang tot de rentebox juist niet beperkt is tot concernfinancieringslichamen. De faciliteit, zo staat er letterlijk, staat voor iedereen open, zonder territoriale beperking.

De bewering dat de rentebox geen territoriale beperking kent is een schaamteloos sprookje. Indien de rentebox geen territoriale beperking zou kennen moet iemand mij toch eens uitleggen hoe het valt te rijmen met het onmiskenbaar wettelijke uitgangspunt, dat het belastingvoordeel van de rentebox per saldo ten hoogste nul is indien een in Nederland

gevestigd financieringscentrum groepsfinanciering verstrekt aan eveneens in Nederland gevestigde verbonden vennootschappen. Eigenlijk behoef je slechts drie seconden na te denken om vast te stellen dat wat in het wetsvoorstel neutraal een *rentebox zonder territoriale beperking* wordt genoemd een fiscaal privilege is voor uitsluitend op het buitenland gerichte inteeltfinancieringsactiviteiten vanuit de BV Nederland. Uiteraard zou een rentebox die ook toegankelijk is voor binnenlandse groepsfinanciering de Nederlandse schatkist goud kosten. Dan kun je voor hetzelfde geld in plaats daarvan beter en naar mijn mening rechtvaardiger het algemene tarief nog verder verlagen. De wetgever zou de begrenzing tot op het buitenland gerichte financieringsactiviteiten vanuit Nederland met zoveel woorden in de tekst van het wetsvoorstel hebben kunnen opnemen. De beperking zou er dan op neerkomen dat aan Nederland gebonden groepsrente aftrekbaar, resp. belastbaar zou zijn tegen het tabeltarief. Dat is in het wetsvoorstel helaas niet gebeurd. De territoriale begrenzing is weggemoffeld in de eis van het gezamenlijk verzoek, mijn tweede onderwerp.

In het bijzonder voor binnenlandse concerns met omvangrijke binnen- en buitenlandse belangen kan onder omstandigheden de onvoorwaardelijke eis van een gezamenlijk verzoek tot aanzienlijke uitvoeringsproblemen leiden en zelfs tot gevolg hebben dat ook voor de opbrengst van aan het buitenland verstrekte groepsfinanciering de rentebox effectief ontoegankelijk wordt. Ik wil mijn bezwaren toelichten aan de hand van een eenvoudig voorbeeld, waarbij ik u in herinnering breng dat van toepassing van de rentebox van een verbonden lichaam sprake is bij een aandeelhoudersbelang van meer dan 50%. Ik neem als voorbeeld een binnenlands concern met een belang van 60% in een omvangrijke binnenlandse verbonden vennootschap. Het concern heeft verder omvangrijke buitenlandse dochters. Ik veronderstel dat zowel aan de binnenlandse verbonden vennootschap als aan de buitenlandse dochters groepsfinanciering wordt verstrekt. Ten slotte ga ik er voor de eenvoud van uit, dat de binnenlandse verbonden groepsvennootschap zelf geen groepsfinanciering verstrekt. Dit voorbeeld is niet aan een academische studeerkamer ontsnapt. Het komt overigens ook niet uit de keuken van ABN AMRO.

Voor het concern is de eerste stap naar het renteboxparadijs een gezamenlijk verzoek waarvoor de Nederlandse verbonden vennootschap, waarin het concern dus een belang heeft van 60%, even moet meetekenen. De memorie van toelichting gaat ervan uit, dat het meetekenen geen probleem zal zijn, omdat de meerderheidsaandeelhouder het meetekenen door de binnenlandse verbonden vennootschap probleemloos kan afdwingen. Naar mijn mening is dit een veel te ongenueanceerde voorstelling van zaken. Wanneer ik er namelijk van uitga, dat de verbonden vennootschap even meetekent blijken de financiële druiven voor die verbonden vennootschap en indirect voor de 40%-minderheidsaandeelhouder toch wel heel zuur te zijn. De verbonden vennootschap moet immers genoeg nemen met aftrek van de betaalde groepsrente tegen het belastingparadijselijke tarief van 5%. Aftrek tegen 5% mondt bij de verbonden vennootschap dus onvermijdelijk uit in een hogere effectieve Nederlandse belastingdruk en in een lagere winst na belasting. Uitsluitend voor de meerderheidsaandeelhouder, de moedervenootschap, wordt het nadeel van de beperkte rente in beginsel volledig gecompenseerd door de beperkte heffing over de door haar van de Nederlandse verbonden vennootschap ontvangen groepsrente. De verbonden vennootschap en de minderheidsaandeelhouder hebben daarvan echter geen profijt. Mij dunkt dat de povere bonus in de vorm van een lagere winst na belasting voor de verbonden vennootschap toch geen stimulans is om het verzoek voor toegang tot de rentebox maar even mee te tekenen. Ik geef graag toe dat ondernemingsrecht niet mijn specialiteit is maar ik vraag mij eerlijk gezegd wel af of de meerderheidsaandeelhouder, zoals de memorie van toelichting zonder voorbehoud suggereert, het meetekenen rechtens kan afdwingen. Naar mijn mening is ook daar weer een nuancering op haar plaats, voor zover ik niet uitsluit dat onder omstandigheden naar de maatstaven van redelijkheid en billijkheid het meetekenen onaanvaardbaar wordt

geacht door een rechter. Bovendien lijkt het mij niet onredelijk wanneer de verbonden vennootschap of haar minderheidsaandeelhouder voor de bereidheid om mee te tekenen financiële compensatie zal eisen voor het nadeel van de beperkte renteaftrek. Ik vraag mij dan echter wel af hoe die compensatie financieel en in het bijzonder fiscaal gestalte zou moeten krijgen. Ik neem aan dat ik niet zo even de rente kan verlagen. Wat hiervan zij, de enige juiste oplossing voor het hiervoor gesignaleerde probleem kunt u terugvinden in het VNO-NCW-commentaar, waarin voor binnenlandse verbonden vennootschappen een individuele opt-out wordt voorgesteld welke ertoe leidt, dat de binnenlandse groepsrente aftrekbaar is en belastbaar tegen het tabeltarief. Dan is het probleem de wereld uit. Uit de nota naar aanleiding van het verslag blijkt echter dat het pleidooi voor een opt-out vooralsnog tot dovemansoren is gericht. In de reactie op een suggestie antwoordt de minister dat de groepsrente optioneel is en dat men er niet voor hoeft te kiezen als deze voor de groep onvoordelig is. De minister geeft maar een half antwoord, want voor de meerderheidsaandeelhouder in mijn voorbeeld is de rentebox niet onvoordelig indien ik veronderstel dat de omvang van de rentebox voor hem een lage belasting garandeert over de in het binnen- en buitenland ontvangen groepsrente. Het voordeel schuilt dan simpel in de laagbelaste rente over de uit het buitenland ontvangen groepsrente.

De minister stapt dus gemakkelijk heen over het absurde gevolg dat, zolang de Nederlandse verbonden vennootschap weigert mee te tekenen voor de meerderheidsaandeelhouder, de toegang tot de rentebox volledig is geblokkeerd voor de opbrengst van de buitenlandse groepsfinancieringsactiviteiten. Dit is absurd omdat, zoals ik hiervoor al aangaf, de rentebox juist is bedoeld voor buitenlandse groepsfinancieringsactiviteiten.

Onder omstandigheden kan in binnenlandse verhoudingen nog meer misgaan. In mijn voorbeeld ging ik er namelijk van uit, dat de bij de verbonden Nederlandse vennootschap beperkt aftrekbare rente beperkt belastbaar was bij de moedervennootschap. Dat hoeft echter niet altijd zo te zijn. De voorgestelde regeling biedt daarvoor namelijk geen garantie. Het is zeker niet denkbeeldig dat de betaalde groepsrente, welke beperkt aftrekbaar is bij de verbonden vennootschap, bij de Nederlandse meerderheidsaandeelhouder geheel of gedeeltelijk tegen het tabeltarief moet worden belast. Deze mismatch treedt op voor zover bij de meerderheidsaandeelhouder de ontvangen groepsrente meer bedraagt dan de voorgestelde limiet van de rentebox. Het is zo simpel dat de dreiging van deze mismatch ook door het NOB is onderkend. De minister antwoordt opnieuw ontwijkend met de mededeling dat de rentebox op verzoek van toepassing is en men er dus niet voor hoeft te kiezen als een dergelijke mismatch zich voordoet. Het antwoord wekt in ieder geval de indruk dat wij ons gelukkig mogen prijzen dat de rentebox optioneel is. Wat hiervan ook zij, deze mismatch zou voor de wetgever aanleiding moeten zijn in binnenlandse verhoudingen alsnog een opt-out te introduceren. Indien de wetgever dat onverhoopt niet doet moet uiteraard aan de noodrem worden getrokken. Dan krijg je heel rare gevolgen. De minister suggereert als oplossing het volledig afzien van de rentebox maar dat lijkt mij niet de meest voor de hand liggende oplossing. Een effectievere oplossing zou kunnen zijn het vervangen van de aan de Nederlandse verbonden vennootschap verstrekte groepsfinanciering door een externe lening. Vervolgens zou men de vrijkomende middelen zoveel mogelijk aan buitenlandse dochters moeten uitlenen en de opbrengst daarvan in de Nederlandse rentebox moeten dumpen. Zo gaat dat. Een alternatieve oplossing zou kunnen zijn, de aan Nederland verstrekte groepsleningen onder te brengen in een buitenlands financieringsvehikel van hetzelfde concern. Vanmiddag hebben wij gehoord dat kapitaal mobiel is.

Na deze litanie is het de hoogste tijd voor een positief geluid. Dat brengt mij op mijn derde en laatste onderwerp, de funding van de groepsfinancieringsactiviteiten. De rentebox is volgens de memorie van toelichting bedoeld om opbrengsten van met eigen vermogen binnen

een concern verrichte groepsfinancieringsactiviteiten effectief te belasten tegen 5%. Daarbij stond de wetgever opnieuw voor het dilemma hoe concerns aannemelijk zouden moeten maken dat groepsfinanciering daadwerkelijk met eigen vermogen plaatsvindt, m.a.w. hetzelfde vermogensallocatieprobleem waarmee decennialang is geworsteld bij de financiering van aangekochte buitenlandse deelnemingen, tot het moment waarop het Bosal-arrest ons bevrijdde van het creatieve boekhouden met de ogen dicht in de vorm van een extracomptabele ruimterekening. Gelukkig heeft de wetgever met de rentebox gekozen voor een eenvoudige en praktische benadering: het bedrag dat maximaal in de box kan is beperkt tot een percentage van het fiscale vermogen.

In de memorie van toelichting staat letterlijk dat met deze limiet, het percentage van het fiscale vermogen, de reikwijdte van de rentebox wordt beperkt tot met eigen vermogen verrichte financieringsactiviteiten. Ook deze opmerking is weer enigszins verwarrend voor zover daaruit zou kunnen worden afgeleid dat groepsfinanciering waarop de laagbelaste rentebox van toepassing is externe funding uitsluit dan wel tot beperkte aftrek van de rentekosten over de externe funding zou moeten leiden. In het wetsvoorstel zoekt men vergeefs naar een verbod op externe funding van gefacilieerde groepsfinanciering. Een voorziening waarbij de kosten van externe funding welke voor groepsfinanciering wordt aangewend beperkt aftrekbaar worden verklaard ontbreekt. In de literatuur is daarover twijfel geventileerd. In reactie daarop heeft de minister expliciet bevestigd dat externe funding kan worden aangewend voor groepsfinancieringsactiviteiten en dat de kosten van externe funding niet behoeven te worden afgetrokken van het bedrag aan rente dat in de laagbelaste rentebox kan verdwijnen. Uiteraard heeft de minister in de nota van wijziging weer wat gas teruggenomen met de introductie van een specifieke voorziening indien externe funding via een kapitaalstorting in een dochtervennootschap wordt getransformeerd in groepsfinanciering. Wordt van deze omweg gebruik gemaakt, dan wordt de externe funding alsnog als groepsfinanciering aangemerkt. In een toelichting merkt de minister op dat aanwending door middel van een kapitaalstorting niet in overeenstemming zou zijn met de bedoeling van de groepsrentebox. Kennelijk moet ik dus uit de gedachtegang van de minister lezen, dat externe funding niet wordt geherkwalificeerd als een interne geldlening indien de externe funding zonder omwegen, dus niet via een kapitaalstorting voor groepsfinanciering wordt aangewend. Dat strookt ook met de opmerking van de minister in de nota naar aanleiding van het verslag, dat in de uitvoeringsregeling geen voorwaarde wordt overwogen welke een causaal verband vereist tussen een lening aan een verbonden lichaam en het fiscale eigen vermogen van de belastingplichtige, als dat verband überhaupt zou bestaan. Ware het namelijk anders, dan voorzie ik toch dat de rentebox voor veel binnenlandse concerns een dode letter dreigt te worden en dat de fiscale asielzoekers opnieuw aan het langste eind trekken. Als men alsnog die koppeling wil is de consequentie wel dat de limiet van de rentebox moet verdwijnen. Degenen onder u die zich afvragen of het wel gewenst is dat groepsfinanciering ook met externe funding mag plaatsvinden, kan ik eenvoudig de mond snoeren door te verwijzen naar de eis van externe funding van ten minste 20%, welke voor toepassing van de deelnemingsvrijstelling aan actieve buitenlandse financieringsactiviteiten wordt gesteld.

Samenvattend concludeer ik dat de begrenzing van de rentebox zoals die in het wetsvoorstel vorm is gegeven en de mogelijkheid van externe funding voor de uitvoeringspraktijk voor internationale Nederlandse concerns een belangrijke zorg minder zijn. Dat geldt zeker voor concerns die door de aard van hun bedrijfsvoering nauwelijks in staat zijn directe en historische verbanden te leggen tussen de omvangrijke dagelijkse geldstromen en de herkomst en aanwending daarvan. Ik laat het aan uw fantasie over om te concluderen op welke sector ik het oog heb. Om te voorkomen dat ik verder voor eigen parochie spreek sluit ik hierbij de behandeling van enkele aspecten van de rentebox af. (*Applaus*)